

Dopisna teologija

PSALMI

Izdaje: Institut za teološku kulturu laika pri
Bogoslovnom fakultetu, Zagreb, Kaptol 31
tel: (041) 277-314

Glavni i odgovorni urednik: Dr. Marijan Jerko Fućak,
predstojnik Instituta, Kaptol 9

"Podizanje mojih ruku nek' bude ko prinos večernji"

6. Pismo

VEČERNJA ČETVRTKA PRVOGA TJEDNA

1.	POTEŠKOĆE U MOLJENJU PSALAMA	2
1.1.	Starinska molitva, nama pomalo strana	2
1.2.	Proklinjački psalmi	3
1.3.	Židovske vrednote i svetinje	3
1.4.	Križevna povijest spasenja	4
1.5.	Psaltir i puniji smisao Riječi Božje	4
	MOLITVA	4
2.	PSALAM 30 - ZAHVALA ZA SPAS OD SMRTI	5
2.1.	Temeljni ugođaj psalma 30	5
2.2.	Književne značajke psalma	5
2.3.	Teološka poruka psalma 30	5
2.4.	Podjela psalma	6
2.5.	Pojedinačne bilješke uz psalam po recima	6
2.6.	Kristološka primjena	7
2.7.	Uskrsna pjesma kršćaninova	7
2.8.	Bez samookrivljavanja i bez prikrivanja	8
3.	PSALAM 32: Sreća zbog oproštenoga grijeha	9
3.1.	Životna situacija psalma	9
3.2.	Tumačenje psalma	9
3.3.	Molimo Ps 32 - s Izraelom, s Isusom i iz svoga vremena	10
3.4.	Pokornički psalmi	12
	Psalam 32: Sreća zbog oproštenoga grijeha	13
	OBRAĆENJE	15
4.	POBJEDNIČKI HVALOSPJEV: Otk 11,17-8a; 12,10-12a	16
4.1.	Hvalospjev u sklopu Otkrivenja	16
4.2.	Stil Otkrivenja	16
4.3.	Tumačenje hvalospjeva	17
4.4.	Hvalospjev zahvalne založenosti	19
	Otk 11,17-18a; 12,10-12a: POBJEDNIČKI HVALOSPJEV	20
	HVALA !	21
	STRAH	21

1. POTEŠKOĆE U MOLJENJU PSALAMA

Dok ističemo odličje i prednosti moljenja psalama, ne smijemo zatajiti ni poteškoće na koje možemo naići u toj molitvi. Mi ćemo na njih upozoriti s napomenom kako se daju prevladati.

1.1. Starinska molitva, nama pomalo strana

Psalmi su i u svom književnom obliku i u svom rječniku starinska molitva, molitva naroda i kultura koja je nama daleko, koja nam je strana.

1.1.1. Hebrejski jezik ondašnjega vremena često je neizglađen; istočnjački nam se govor pričinja pomalo zagonetan; psalamskih slika i usporedaba otprve ne shvaćamo.

Priznajemo, možda se u psalmima kriju duboke religiozne misli, ali su one nerijetko u tako tvrdoj jezičnoj i izražajnoj kori. Tako kad u starom latinskom prijevodu Ps 12 (11) čitamo da opaki ljudi "govore srcem i srcem", otprve ne znamo što psalmist hoće reći. Ipak, pristupimo li tom izričaju iz bližega, vidjet ćemo kako je slikovit i jak. Mi kažemo da netko dvosmisleno govori. Ili - jedno govori a drugo misli. Za Židova takav čovjek kao da ima dva srca: jedno za bližnjega, a jedno za se. Nikada se ne možeš u nj pouzdati ni biti siguran da te neće prevariti i ostaviti na cjedilu kad nešto obećaje.

1.1.2. Nadalje, mnogi psalmi pretpostavljaju geografske prilike koje nisu naše. Prizori se odigravaju u pustinjskoj zemlji, gdje je nestašica vode... K tome, ispjevani su u povijesnim, društvenim i političkim prilikama davnoga vremena pa se stalno moramo prenositi u prošlost da bismo ih razumjeli na njihovoj prvoj razini.

To je istina, ali tu teškoću treba da riješimo teološki. Bog je rasporedio spasenje tako da se spasenje odvija u povijesti (= povijest spasenja). Bog je ljudima progovorio konkretnim, ljudskim govorom, i to židovskim jezikom onoga vremena. Ali i u tom govoru on se objavio svim ljudima, svim narodima, svim kulturama.

1.1.3. Prema tome, da bismo se sporazumjeli s Bogom, da bismo Božju riječ razumjeli i na svoje spasenje, treba je na neki način dvostruko prevesti:

- a) posve gramatički i stilistički - s hebrejskoga jezika u hrvatski; a onda
- b) idejno - iz židovskog mentaliteta u naš.

Pošto nam je Bog dao svoju poruku na taj način takav dvostruki prijevod ujedno je i naša zadaća pa moramo upotrijebiti onu marljivost koja je dostojna te naše vjere u Božju riječ. Sam Bog neće ostaviti našu marljivost nenagrađenu.

O toj duševnoj marljivosti i djelatnosti s obzirom na sporazumijevanje s Božjom riječi najljepše pjeva jedna antifona na blagdan sv. Klare. Donosimo je u latinskom izvorniku i u hrvatskom prijevodu:

Cor verbis Sapientiae
medullitus apponit,
cum praedicator gratiae
verba vitae proponit.

Dok joj propovjednik izvana
izlaže riječi života,
ona im se pripija
da im iznutra isiše jezgru.

Trahit de testa nucleum,
de littera saporem,
de petra sugens oleum,
de spina legens florem.

Umjela je izvući iz kore jezgru,
iz slova sok
iz kamena isisala bi ulje,
sa trnja nabrala cvijet.

Stalnim i pobožnim - ali ujedno i marljivim - druženjem sa Svetim pismom, naročito sa Psaltinom, i mi ćemo naučiti to svetačko umijeće.

1.2. Proklinjački psalmi

O toj smo poteškoći govorili u I.pismu u vezi sa Ps 141 (3.4, str.19-22).

1.3. Židovske vrednote i svetinje

Psalmi često veličaju neke vrednote koje su nama nerazumljive i nisu nam tako velike ni svete. Tu valja imati na pameti da je Stari zavjet u cjelini i u mnogim svojim pojedinostima samo tip, prasluka Novoga zavjeta. Tako npr. Stari zavjet veliča Jeruzalem kao prijestolnicu Božjega naroda, a u Novome će Jeruzalem biti ime za sam narod Božji. I što se god o njemu pjeva u Starom zavjetu redovito izvrsno pristaje narodu Božjemu, Crkvi. Ljubav Božja prema Izraelu, često tako nacionalistički obojena, isto je tako tip, prasluka Božje ljubavi prema Crkvi. Osim toga, ne možemo našu povijest promatrati neovisno o starozavjetnoj. Već nam povijest grčkog i rimskog carstva pomaže bolje shvatiti našu prošlost i sadašnjost, jer se naša uljudba nadogradila na njihovu. To još u većoj mjeri vrijedi za židovsku povijest. Ona je u religioznom pogledu usko povezana s nama: povijest našega spasenja i otkupljenja najuže se naslanja na povijest starozavjetnoga Božjeg naroda. Mi smo baštinici Božje ljubavi, naklonosti i Božjih obećanja; mi smo pravi Izrael. U tom pogledu govori osobito obraćeni Židov i oduševljeni kršćanin Pavao (usp. osobito Rim 9-11 i Gal 3,15-18.26-29; 4,21-31; 6,15-16).

I stoga psalmi, makar su pisani u pojedinim i posebnim zgodama povijesti židovskoga naroda, istinski pripadaju nama, o nama pjevaju i nama pjevaju i s nama pjevaju o Bogu o njegovoj ljubavi i naklonosti. Pa i ona mjesta koja oduševljeno, nekad se može činiti i zadrto legalistički, pjevaju o Zakonu, možemo zaista kršćanski moliti. Jer u okviru cjelokupne objave tu i nije riječ samo o starozavjetnom Zakonu, nego o Božjem zakonu koji se postupno usavršavao i koji je Isus došao ne dokinuti, nego dopuniti (usp. Mt 5,17).

I dopunio ga je - to će Židov Pavao neprestano naglašavati - svojim Duhom. Jedini kršćanski zakon otada je Isusov Duh. Duh koji kršćanina iznutra vodi, a ne tek pisani zakon koji izvana nalaže i prisiljava. O tom usp. tečaj NZ II, 3.pismo i knjižicu LYONNET, S., Zakon ili Evandjelje, Zagreb, KS, Metanoja 34, 1973.

1.4. Križevna povijest spasenja

Mi dakle možemo psalme moliti čak daleko savršenije nego li sami Židovi. Potrebna je samo stanovita duševna radinost da usvojimo cjeloviti sadržaj psalama i uhvatimo s njima pravu vezu. Ta vlastita radinost zapravo je naš priključak na povijest i rasporedbu spasenja o kojoj psalmi neprestano pjevaju. I ako je ta radinost naporna, i što je napornija to nas dosljednije uklapa u križevnu povijest spasenja, u povijest dakle u koje se središtu nalazi križ kao put i mogućnost do očitovanja slave. Po toj vjerničkoj djelatnosti nekako se dakle iznutra i zbiljski uklapamo u tkivo povijesti i događanja koje psalmi veličaju.

I uza sve poteškoće, ili možda baš kroz poteškoće, Psaltir je povlaštenu molitvenik Crkve. Ni jedna druga knjiga Svetog pisma SZ-a nije toliko puta prevedena (čak i na hrvatski), ni jedna se toliko puta ne navodi, ni jedna se toliko ne tumači kao baš Psaltir.

Psaltir je nadahnuti molitvenik, smijemo reći baš molitvenik Duha Svetoga. To znači: glavni mu je autor Bog, Duh Sveti, kao i cijeloj Bibliji. I netko je lijepo rekao: "Ako Bibliju usporedimo s voćnjakom, Psaltir je voćnjak u cvatu."

Istina je da ima mnogo toga što će molitelj psalama istom s vremenom naučiti. Da npr. Mojsije i David nisu samo velike osobnosti izraelove povijesti nego i veliki likovi povijesti spasenja. Da Jeruzalem, glavni grad Božje države, i Sion, jeruzalemski brežuljak na kojem je stajao Hram - mjesto Božje nazočnosti, za kršćanskog molitelja ima još dublje značenje nego što ga je nekoć imao za Izraelca. Jeruzalem, jednako kao i Sion i Hram, označuje Božje stanovanje. I to u dva vremena:

- a) već sada, u Crkvi, u svakom kršćaninu stanuje Bog;
- b) pod Jeruzalemom, Sionom, Hramom podrazumijeva se ono konačno Božje stanovanje, kad će svi spasenici zauvijek biti zajedno u Očevu Domu.

1.5. Psaltir i puniji smisao Riječi Božje

Tako Psaltir, škola molitve, postaje i ključ za razumijevanje punijeg smisla Riječi Božje (usp. o tome 2.pismo, str.6 i 14-15).

MOLITVA

"Oče koji si na nebu! Pouči nas da se dobro molimo da se naša srca otvore za tebe u molitvi i prizivanju i da više ne gajimo nikakvu potajnu želju za koju znamo da ti se ne dopada, ali da ne gajimo ni potajan strah da nam možeš uskratiti nešto što bi nam u stvari moglo poslužiti za naše dobro; također da naše aktivne misli, nemiran duh i uplašeno srce mogu naći mir u molitvi i zahvaljujući njoj, jer samo u molitvi i zahvaljujući njoj može se naći odmor i zahvaljujući ti uvijek zahvaljujemo, priznavajući, s radošću, da u odnosu na tebe nikada nismo u pravu. Amen."

(KIERKEGAARD, Brevijar, Beograd 1979, 62)

2. PSALAM 30 - ZAHVALA ZA SPAS OD SMRTI

Časoslov, str.79-80
Biblija, str.490

2.1. **Temeljni ugođaj psalma 30**

Po nekim tumačima, uglavnom starijima, psalam se uglavnom odnosi na događaj što ga opisuje 2 Sam 24. David se bio odlučio na popis pučanstva. Bogu ne bijaše mio taj naum pa je pustio pomor na narod. Nakon usrdne molitve Davidove i žrtve na gumnu Arnanovu, kuga je čudesno prestala. Iz te situacije, vele, izvija se ova zahvalnica. Drugi tumači smatraju da se psalam ne odnosi na neko kolektivno zlo, nego izražava pojedinčevu nevolju i njezin sretan ishod. Da li je po srijedi bolest, možda smrtonosna, ili grijeh - teško se odlučiti. U Bibliji u natpisu stoji da se psalam pjeva na dan posvete Hrama. Taj je blagdan bio ustanovio Juda Makabejac god. 165 kao spomen na očišćenje Hrama nakon profanacije za vrijeme kralja Antioha Epifana (usp. 1 Mak 4,5a sl; 2 Mak 10,1 sl i Iv 10,22). Možda se ranija individualna zahvalnica protegla u pjesmu kolektivne zahvalnosti.

Možemo odmah dodati da u kršćanskoj pobožnosti psalam ima snažno kristološko i soteriološko značenje: shvaća se kao zahvalnica Krista Uskrsloga nebeskome Ocu za dar uskrsnuća. No o tom poslije.

2.2. **Književne značajke psalma**

Psalam 30 pokazuje nekoliko tipičnih psalamskih književnih značajki.

Prvo, čvrsto je sagrađen na osi: Ti/ja - Bog/njegov pobožnik. U psalam je utkana i zajednica Božjih pobožnika - "vi" (r.5-6). Psalmist pozivlje sve Božje pobožnike da s njime Boga slave jer je njegov "slučaj" samo jedan od primjera kako Bog postupa sa svojim.

Drugo, psalam je spjevan u živim antitezama, po crno-bijeloj tehnici: Ti-ja // Jahve-dušman // sići u Podzemlje - odande biti izvučen // Podzemlje - gora nade // za tren srdžba Božja - čitav život dobrota Jahvina // večer suze - jutrom klicanje // kostrijet (žalosti) - opasač radosti ...

Treće, početni i završni stih (r.2 i 13) barem misaono djeluju kao inkluzije, tj. uokviranje: oba su stiha otkana po istoj shemi: Veličam te - do vijeka ću te hvaliti. To inače opečačuje ovaj psalam kao pjesmu zahvalnicu.

Četvrto, nevolja u kojoj se našao psalmist prisposobljava se silasku u Podzemlje, tj. smrti. Jahvino pak izbjavljenje psalmist doživljava kao uskrsnuće. Tu će naći oslonac kristološke i soteriološke uporabe ovoga psalma, o čemu ćemo govoriti poslije.

2.3. **Teološka poruka psalma 30**

Ovaj je psalam teološki važan s obzirom na starozavjetno shvaćanje života poslije smrti. Pokojnici su u Šeolu-Podzemlju, što se zamišlja kao dubok zdenac ili provalija. Oni ne žive nekim intenzivnim životom, nego više - životare, poput sjene. Neaktivni su pa ne hvale Boga

niti ga slave. Stoga pobožnik želi ganuti Jahvu neka ga uzdrži živa jer ako umre, sam se Jahve lišava jednoga hvalitelja: Samo je ovozemaljski život prigoda za bogoljubni život. Dakako, istom će svjetlo Isusova uskrsnuća obasjati duhove da budući život počnu shvaćati kao živo zajedništvo s Bogom, kao najintenzivniji oblik života uopće.

Psalam 30,6 izražava još jednu važnu teološku zbilju: izvija se vjera u Boga milosrdnoga. Samo "za tren" traje srdžba njegova, a dobrota - "čitav život". "Srdžba Božja" na ovoj je zemlji spasiteljski zahvat Božji kojim svoga pobožnika želi prizvati poboljšanju, savršenijoj ljubavi.

Još nešto! Prema Ps 30,7-8 po nekim tumačima riječ je o grijehu preuzetnosti. Psalmist se odveć naslanjao na svoje dobro stanje, možda čak i na svoje prijateljstvo s Bogom.

Kako to lako može biti prijevara što se pretvori u stravičnu situaciju, samo ako se malo Bog - povuče, "sakrije". Kršćanin treba da živi sav naslonjen na Boga. Pa i u samoj duhovnoj noći iskušenja, makar ne osjeća blizine Božje, treba da ustraje u ljubavi.

2.4. Podjela psalma

Po J.Weberu, psalam se može podijeliti u tri kitice:

- 1) zahvalnice (r.1-6)
- 2) kazivanje o minuloj kušnji (r.7-10)
- 3) postigna milost (r.11-13).

G. Castellino daje detaljniju razdiobu:

- 1) uvodni stih (r.2)
- 2) kratka naznaka primljene milosti (r.3-4)
- 3) poziv da se psalmistovoj zahvalnici pridruže svi pobožnici (r.5-6)
- 4) opis minule kušnje i nevolje (r.7-9)
- 5) motivi kojima je ugroženi pobožnik nastojao ganuti Jahvu (r.10-11)
- 6) Bog nenadano okreće psalmistovu situaciju od zla na dobro (r.12-13).

2.5. Pojedinačne bilješke uz psalam po recima

2-4: Veličati Jahvu u Bibliji znači: ispovijedati da se Bog proslavio (pokazao velikim) po svojem zahvatu u ugroženi život svoga pobožnika. Psalmistova je nevolja bila tako velika da ga je samo Bog mogao spasiti. On tu svoju nevolju - možda i hiperbolički - istovjećuje sa smrtnom opasnošću, čak i sa samom smrću (Podzemlje ... rub groba). Milost oslobođenja iz te nevolje doživljava kao uskrsnuće. To se najdoslovnije ispunilo u uskrsnuću Kristovu pa se stoga, kako smo već rekli, u kršćanskoj pobožnosti ovaj psalam rado primjenjuje na Krista Uskrsloga, kao njegova zahvalnica Ocu.

5-6: Psalmist želi umnogostručiti svoju zahvalnicu. Stoga pozivlje sve pobožnike da mu se pridruže u veličanju Jahve (kao što bi se njegovi neprijatelji radovali njegovoj propasti: r.2b). - Već smo napomenuli teološki domašaj r.6cd: Božja je srdžba kratkotrajna, da odmah ustupi mjesto njegovoj dugotrajnoj dobroti. To je važan elemenat biblijske slike o Bogu koji je

"strpljiv i mnogoga milosrđa" (Izl 34,6; Br 14,18 i dr.). Sličnu će misao o privremenosti našega trpljenja i vjekovječnosti naše slave izraziti i sv. Pavao u Rim 8,18: "Sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama."

7-10: U drugoj kitici psalmist spominje svoj minuli slučaj, svoju kušnju. Iz dubine svoga bola upravio je Jahvi svoju usrdnu molitvu. Psalmist se osjećao veoma dobro, te je mislio da je siguran. Po mnogim tumačima previše sa pouzdavao u sebe, u svoje sile. Bio bi to grijeh preuzetnosti. To ipak ne znači da je zaboravio na Boga kao onaj ludi bogataš iz Lukina evanđelja (Lk 12,13 sl). Bog mu je dao osjetiti svoje ništavilo te ga priveo spoznaji da je bez Boga ništa: "Čim lice sakriješ, sav se uplašim" (r.8).

11-12: No čim je zapao u nevolju, on spontano zazivlje Boga u pomoć. Ta zaufana molbenica (r.10-11) odražuje, kako smo već istakli, starozavjetnu predodžbu o Šeolu-Podzemlju. Umre li njegov pobožnik, Bog se sam lišava jednoga hvalitelja: "Kakva korist od moje krvi" - od moje smrti? Nastaje veliki i iznenadni obrat (r.12): "Okrenuo si plač moj u igranje ...". Taj veliki obrat djelo je Božje, ali je također i učinak zaufane molitve.

13: Posljednji redak psalma na svoj način ponavlja prvi redak (r.2) te uokviruje cijeli psalam istom misli na početku i na kraju. Takav se stilski postupak, često u hebrejskoj poetici, zove inkluzija ili uokvirenje. Zahvalnost je odlika pobožne duše. Ona spada u tzv. "vježbu pamćenja ili sjećanja": pobožnik ne zaboravlja Božjih dobročinstava. Ona su mu trajni povod zahvalnosti.

2.6. Kristološka primjena

Nitko kao Krist nije iskusio svu zbilju ovoga psalma. Uskrsnuće je njegova duša uistinu izvučena iz Šeola-Podzemlja, iz groba ga je Otac nebeski oživio (r.4). Nikada se nije dogodio tako neočekivani i čudesni preokret: "Okrenuo si moj plač u igranje". Stoga kršćanska pobožnost često razumijeva ovaj psalam kao pjesmu zahvalnicu Krista Uskrloga Ocu. Po Origenu: Krist pjeva ovaj psalam. Po Augusti "jutro koje donosi klicanje" (r.6), to je uskrsno jutro. Jeronim je još bogatiji: "Večer koja donosi suze" bila je ona večer kad je Adam istjeran iz raja, pa stoga i večer kad je Krist pokopan. Jutro označuje Kristovo uskrsnuće, koje je ujedno uskrsnuće duše i vječno jutro vječnoga dana konačnoga dovršenja svih vjekova. U tom kristološkom pravcu želi usmjeriti našu molitvu kršćanski natpis u Časoslovu uz Psalam 30: "Krist (ovim psalmom) zahvaljuje Ocu nakon uskrsnuća" (Kasijan).

2.7. Uskrsna pjesma kršćaninova

Na temelju te kristološke primjene svaki kršćanin, a napose svaka kršćanska zajednica može sebi prisvojiti taj psalam. O tom lijepo piše Noel Quesson: "U srcu naše vjere stoji vazmeni misterij. Kršćanin nije naprosto čovjek koji 'vjeruje u Boga'. To čine i velika religije. Specifična oznaka naše kršćanske vjere je u tom što mi 'vjerujemo u Krista Isusa, umrlog i uskrslog' ... Stoga kršćanska vjera nije samo neki sustav istina koje razumom prihvaćamo, ili neki određeni moralni sustav, pa i najsavršeniji. Kršćanska vjera znači smisao kojim je prožeta cijela egzistencija."

Ukoliko tvrdimo da je središte naše vjere uskrsni događaj, želimo reći da vjerujemo u nadživljavanje našega maloga zemaljskoga života. Ali u isto vrijeme vjerujemo u čudesan

obrat koji se najprije dogodio u Kristu Isusu: od smrti u život, od sramote k slavi, od poniženja k uzvišenju. To je put kojim je prošao Isus - u punom smislu "križni put" - ali kojim za Isusom treba da pođe i kršćanin.

2.8. Bez samookrivljanja i bez prikriivanja

No psalam 30 još svestranije zahvaća u naš život. Kad smo zdravi, kad nam ide dobro, u napasti smo i mi da padnemo u samoobmanu koju definira psalam u r.7: "U svojoj sreći rekoh: - 'Neću se pokolebati nikada.'" To je velika napast suvremenoga čovjeka koji kadšto ima dojam da je svladao i same korijene moći zla. Tada je u opasnosti da se udalji od Boga. "Ne treba ga više!" Pouzdaje se u vlastite snage. A kako je malo potrebno da se to pokaže varljivim. Samo malo neka "Bog lice sakrije", čovjek se izgubi. Bez Boga čovjek nije ne znam što! "Bez mene ne možete ništa", rekao je Isus u Ivanovu evanđelju (Iv 15,5). Ali zato sv. Pavao s druge strane primjećuje: "Sve mogu u onome koji me jača." (Fil 4,13).

Još jedna primjedba Noela Quesson-a uz redak 6: "Večer donese suze, a jutro klicanje." "To je čudesna formula za egzistencijalni stav kršćaninov. On je realist jer zna pogledati u lice zlo svijeta i svoje vlastito zlo, svoj grijeh. Ali stoga ne prestaje biti optimist, jer nikada ne gubi srčanosti, počinje uvijek iznova, svakoga jutra!" "Suze večernje" - to je naše pokajničko ispitivanje savjesti ili "revizija života". U svim civilizacijama mudar je čovjek onaj koji vodi računa o svojim činima: umije lojalno ispitati svoj minuli dan te donijeti odgovoran sud o svojim činima. Doduše bez pretjerana samookrivljanja, ali i bez prikriivanja. Koliko pogrešnih koraka u jednom danu! No te "suze večernje" pripravljaaju nova sretna jutra, nove dane vjernog zalaganja, rada, ljubavi, hrabrosti, služenja. I to je mali uskrs.

Biblija vjeruje u dostojanstvo i ljepotu života na zemlji. Nikad ga ne prodaje za nebo. Upravo obratno: nebo ovisi o najboljem mogućem služenju zemljom. Ipak nebo i život jesu Božji darovi, pod njegovim su nadzorom. Vjerni se Bog obvezao svoj narod voditi do jedinstva sa sobom, onkraj mogućnosti zemlje. Tako i unatoč ponekad protivnim tvrdnjama u Bibliji osjećamo ključnu vjeru u život onkraj zemlje. Gospodine, Bože moj, dovijeka ću te slaviti!

(Po C.Stuhlmulleru)

3. **PSALAM 32: Sreća zbog oproštenoga grijeha**

Časoslov, str.80
Biblija, str.492

3.1. **Životna situacija psalma**

"Sreća i radost zbog oproštena grijeha sadržaj je i poruka ovoga psalma. Sagriješio je i izgledalo je da je sve dobro. Ali Božje oko sve vidi. I udarac je bio snažan, ali plodonosan. Oživi u njemu svijest grijeha i dovede ga do kajanja. Zatraži oprostjenje i Bog ga usliša. Zato mu pjeva pjesmu zahvalnicu. Psalam pokornički", tako C. Tomić (Psalmi, Zagreb 1973, str.51-52).

Ivan Štambuk smješta psalam u Davidovo vrijeme i stavlja ga njemu u usta pa ovako tumači: "Davidov pokornički psalam. U njemu David odgovara onima koji su mu predbacivali zašto se kao kralj tako ponizio pred svim ljudima da je otvoreno i javno zatražio oprostjenje grijeha preljuba i ubojstva (usp. 2 Sam 11 i 12). On ističe da čovjek koji se ponizuje i traži oprostjenje svoga grijeha dobiva sve Jahveove blagodati, dok će nepokoran osjetiti njegove teške kazne" (Psalmi, Makarska 1975, str.314).

Ima ih koji u ovom psalmu vide trag starozavjetnog obreda oprostjenja grijeha. U psalmu vide tri dijela: prihvata svećenikov (r.1-2) - grešnikova ispovijed (r.3-7) - svećenikova opomena (r. 9-11).

Kako vidimo, svaki tumač pristupa psalmu na svoj način. Taj se pristup ne može stvoriti unaprijed, nego treba pomno proučavati podatke samoga psalma. Pošto netko prouči psalam pa iz njega pokuša razabrati situaciju u kojoj je spjevan, pomaže drugome da psalam neposrednije razumije i s većim užitkom čita – moli - pjeva.

3.2. **Tumačenje psalma**

Ovdje donosimo kratko tumačenje Ps 32 po A.Lancellotti, Salmi (1-41), Edizioni Paoline, 1977, str.241-245.

1-2: Ps 32 otvara se dvostrukim blaženstvom ili makarizmom, koji ima oblik mudrosne izreke, a proglašuje kako li je sretan onaj tko na sebi - u sebi - iskusi Božje oprostjenje. Na to blaženstvo podsjeća sv. Pavao u Rim 4,6-8.

Zapazimo tri izraza: grijeh otpušten - zločin pokriven - Jahve ne ubraja krivnju. Po Luteru, grešnik ostaje grešnik, samo mu izvana Bog ne računa grijeha. Katolička Crkva je uvijek učila i vjerovala da skrušenom grešniku - napose po ispovijedi - Bog iznutra oprašta grijeh, iznutra ga opravednjuje. To se najljepše vidi iz velikog pokorničkog psalma Miserere - Smiluj mi se gdje se oprostjenje grijeha prisposoblja s novim stvaranjem.

Preduvjet takva oprostjenja jest nutarnje obraćenje srca, a ne samo vanjski opoziv grijeha. Stoga i pjeva psalam i u čijem duhu nema prijekare.

3-7: Prešutjet sam htio - pa sve do odjenut me radošću spasenja

Psalmist opisuje različite faze svoga iskustva:

- a) stanje bolnog fizičkog i moralnog pritiska i grizodušja (r.3-4);
- b) smjelo očitovanje i priznanje grijeha na koje je Bog odmah odgovorio oprostjenjem (r.5);
- c) radost spasenja (r.7).

Zapazimo tu trenutačnost, zapravo istovremenost: ispovijest grijeha - oprostjenje:

Rekoh: "Priznat ću Jahvi prijestup svoj",
i ti si mi krivnju grijeha oprostio (r.5).

6-7: Može se pitati koji smisao imaju ovi reci u tome sklopu?

Ustvari, Psalmist je mogao završiti prethodnim stihom (r.5): ispričovijedao je svoju bolnu povijest, a tako i radost zbog Božjega oprostjenja, zbog uspostavljenih dobrih odnosa s Bogom. No on osjeća kako mu je dužnost da to priopći i drugima i da ih ohrabri na putu pouzdanja u Božje oprostjenje (G. Castellino).

8-9: I ovi reci djeluju kao umetak u psalam. Podsjećaju na tzv. mudrosne psalme. Dobiva se dojam kao da ih sam Bog govori. Osobito je malo teže razumjeti r.9 (koji je inače težak i za prevodioca):

Ne budite kao konj ili mazga bez razuma ...

Najjednostavniji smisao ovih redaka jest: ne budite otporni Bogu. U sklopu ispovjednog psalma može se shvatiti i kao nagovor: ne zatvarajte se u svoj grijeh ...

10-11: Psalam završuje tipičnom moralnom poukom o različitoj sudbini bezbožnika i pobožnika, te pozivom na radost i klicanje zbog Božjega oprostjenja. Po mnogima, ovaj r.11 uvodi u cijeli pohvalni Ps 33 što slijedi.

3.3. Molimo Ps 32 - s Izraelom, s Isusom i iz svoga vremena

Već spomenuti Noel Quesson daje nam naputak kako ćemo i ovaj psalam s korišću moliti na tri razine. Po njemu dajemo ovaj sažetak.

3.3.1. Molimo Ps 32 - s Izraelom

Psalam je spjevan kao grešnikova zahvalnica. Kako je samo čudesno smion! Grešnik se nipošto ne skriva u tajni kutak svoje osobne savjesti. On se javno priznaje grešnikom. A onda svima pripovijeda vlastito iskustvo: što znači uživati Božje oprostjenje. I iz njega izvlači mudre savjete svima korisne. Na kraju, u r.11, psalam poziva sav svijet da s njime u radosti i veselju slavi Božje oprostjenje.

Kako je čist taj vjernički stav. Sva dramatika grijeha promatra se u odnosu prema Bogu. Nije riječ o psihološkom fenomenu grizodušja, srama. Ispovijedalcu ima prvo pred očima

vjerolomstvo prekršena Saveza, a nakon oprostjenja - ponovno uspostavljeni dijalog ljubavi. Psalam pjeva o dva bića koja se vole i ponovno si opraštaju kad su se povrijedili.

Psalmom gospoduje vjernički: ja / Ti. Iako je r.1 i 2 naoko neosoban, možemo ga shvatiti u smislu tzv. teološkog pasiva, pa ga možemo čitati osobno kao i rr.3-4:

Blažen onaj komu ti, Jahve, oprostiš grijeh,
komu ti grijeh pokriješ!
Blago čovjeku komu ti, Jahve, ne ubrajaš krivnju...

Taj osobni odnos – ja / Ti - očit je i iz daljnjih redaka:

Tad grijeh svoj tebi priznah ...
ti si mi krivnju grijeha oprostio (r.5ac)

Kako je dirljiv ovaj vjernički dijalog s Bogom, ovo povjerljivo oslovljavanje sa TI, unatoč grijehu, dakako priznatom i okajanom.

3.3.2. Molimo Ps 32 - s Isusom

Moleći - pjevajući ovaj psalam neodoljivo nam se u mislima vrzu Isusove prispodobe o Bogu oprosniku, osobito u Lk 15. Te prispodobe završuju refrenom: "Radujte se sa mnom! ... Tako će na nebu (= u Boga) biti veća radost zbog jednoga obraćenoga ... (Lk 15,6.9.32).

Za Isusa dakle oprostjenje grijeha jest ljubav na djelu. On je to jasno izrazio za stolom u kući farizeja Šimuna: "Oprošteni su joj grijesi mnogi, jer ljubljšaše mnogo" (Lk 7,47).

3.3.3. Molimo Ps 32 - iz svojega vremena

3.3.3.1. Suodnos duše i tijela

Studije iz biologije i psihoanalize pokazale su duboko jedinstvo sastava ljudske osobe: duševnost se odražava na tjelesnosti, tjelesnost utječe na duh. To već odavna, i još jače, izrazuje hebrejski mentalitet ovoga psalma:

Prešutjet sam htio, al' kosti mi klonuše
od neprestana jecanja.
Danju i noću ruka me tvoja tištala,
snaga mi se trošila ko za ljetnih žega. (Ps 32,3-4)

Zaista grijeh nije dobar ni za tjelesno zdravlje!

Ta i Freud je uspostavio terapiju po shemi: posvijestiti sebi i priznati ono što se skriva u dubinama podsvijesti. I to nas na svoj način približava duševnom stanju o kojemu govori psalmist.

3.3.3.2. Priznanje - izvor oslobođenja

I kakva li olakšanja nakon priznanja grijeha u r.5:

Utočište ti si moje,
od tjeskobe ti ćeš me sačuvati,
odjenut me radošću spasenja (r.7)

Psalmist je umio izreći i duboku psihološku činjenicu: grešnik se često bezumno i tvrdoglavo odupire spasonosnom, ljekovitom priznanju. Sličan je nerazumnoj mazgi ili konju. Čovjek se znade opasno zatvoriti u svoj grijeh, makar ga tare i drobi, umjesto da se otvori spasonosnoj milosti - ljubavi Jahvinoj:

Ne budite kao konj ili mazga bez razuma
...
Bezbožnika taru mnoge nevolje,
a tko se uzda u Jahvu, njega okružuje milost. (r.10)

Tajeći grijeh, čovjek ostaje njegovim zarobljenikom; priznajući ga, oslobađa ga se.

3.3.3.3. Priznanje – čin istine

Najveća degradacija čovjekova jest kad nastoji opravdati zlo što je počinio, te bijelim nazivlje ono što je crno. Priznati svoj grijeh ne ponizuje, naprotiv - to je čin istine. A to je veliko.

"Blago čovjeku u čijem duhu nema prijevare", veli ovaj psalmist (r.2b). "Tko čini istinu, dolazi k svjetlosti!", kaže Isus. "Istina će vas osloboditi" (Iv 3,21 i 8,32).

3.3.3.4. Sakrament pomirenja kao slavlje

U tom smislu sakrament ispovijedi, ili kako se danas voli reći, sakrament pomirenja, pravo je slavlje.

U njemu se uspostavlja narušeni Savez ljubavi. Bog prigrljuje čovjeka koji mu se vraća. Stoga i završava Ps 32,11:

Radujte se Jahvi i kličite, pravedni,
kličite svi koji ste srca čestita.

3.4. Pokornički psalmi

Ps 32 spada u tzv. sedam pokorničkih ili pokajnih psalama. U dugovjekoj se kršćanskoj pobožnosti izvila iz Psaltira mala zbirka tih pokorničkih psalama. To su po hebrejskom brojenju: 6 - 32 - 38 - 51 - 102 - 130 - 143. Kralj pokorničkih psalama, i jedan od najljepših i najdubljih, jest psalam Smiluj mi se Bože.

U tim psalmima dolazi do izražajaja proces što ga Božja milost pokreće u srcu grešnika da grijeh svoj: upozna - opozove i odbaci - očituje i prizna - da se za nj pokaje - da ga okaje ... Sav taj proces kajanja i okajanja duboko je religiozan: zbiva se pred Bogom koji je poticatelj kajanja i podjelitelj oprostjenja. Psalmi se redovito smiruju u Bogu oprosniku: on jedini može oprostiti grijeh. On jedini može u čovjeku grešniku uspostaviti prijašnje, a i dati posve novo duševno stanje: Bog ponovno prigrljuje čovjeka u prijašnje prijateljstvo. Štoviše, često premašuje svoju prvotnu naklonost.

Bilo je kršćana koji su psalme molili svaki dan. Ti su psalmi osobito podobni da u nama njeguju tzv. savršeno pokajanje za grijehе i stalnu privrženost Bogu. Ujedno izoštravaju u nama sveti strah od grijehа i odluku da prije podnesemo svako зло nego li se od Boga svojevolumnim grijehom odvrnemo.

Ti pokornički psalmi treba da odigraju novu odgojnu ulogu u obnovi slavlja sakramenata pomirenja. Svi se oni nalaze u novom obredu Pokore. S vremenom treba nastojati da se posebno izdaju i poprate tumačenjem.

Psalam 32: Sreća zbog oprostenoга grijehа

Svećenikov PRIHVAT	¹ Blažen onaj kome je grijeh oputšten, kome je zločin pokriven!
	² Blago čovjeku kome Jahve ne ubraja krivnju i u čijemu duhu nema prijevare!
Grešnikova ISPOVIJED	³ Prešutjet' sam htio, al' kosti mi klonuše od neprestana jecanja.
- grižnja zbog prešućena grijehа	⁴ Danju i noću ruka me tvoja tištala, snaga mi se trošila k'o za ljetnih žega.
- priznanje	⁵ Tad grijeh svoj tebi priznah i krivnju svoju više ne skrivah. Rekoh: "Priznat ću Jahvi prijestup svoj", i ti si mi krivnju grijehа oprostio.
- oprostjenje	
- poticaj drugima	⁶ Zato nek' ti se moli pobožnik svaki u času nevolje. Kad bujice silne navale, njega neće stići.
- izraz pouzdanja	⁷ Utočište ti si moje, od tjeskobe ti ćeš me sačuvati, odjenu' me radošću spasenja.
Božja - svećenikova - mudrosna OPOMENA	
- pravi put	⁸ Učit ću te, put ti kazat' kojim ti je ići, svjetovat ću te, oko će moje bdjeti nad tobom.
- ne tvrdoglavo zatvaranje u sebe	⁹ Ne budite kao konj ili mazga bez razuma: divljinu im krotiš vodičama i uzdom, inače im se ne primići!

¹⁰Bezbožnika taru mnoge nevolje,
a tko se uzda u Jahvu, njega okružuje milost.

Zaključna
POHVALNICA

¹¹Radujte se Jahvi i kličite, pravedni,
kličite svi koji ste srca čestita!

Bog je uvijek spreman oprostiti i potpuno obnoviti naš život. Ali mi mu se moramo pošteno otvoriti. Dobrota Božja želi iznijeti na svjetlo sve pogreške i nečistoće. Pismo želi oživjeti našu nadu time što nam očituje naše grijehe na suncu Božje dobrote. Ne opravdava nas Božja srdžba, nego Božja dobrota. Tko se uzda u Jahvu, njega okružuje milost.

(Po Stuhlmulleru)

OBRAĆENJE I

Ja nikad ne lažem
Ja zapravo nisam nikad lagao
Ja gotovo nikad nisam lagao
Ja sam samo veoma rijetko lagao
Ja sam tu i tamo lagao
Ja sam u nekim prilikama ponešto lagao
Ja sam češće lagao
Ja sam veoma često lagao
Ja lažem gotovo uvijek
Moj život je sama laž

OBRAĆENJE II

Ja ne znam što bih morao ispovijedati
Ja si nemam što predbaciti
Ja se uvijek držim svojih načela
Ja nikoga na varam i nikome ne lažem
Ja sam u najvišu ruku bio malo nestrpljiv
Ja sam možda ponekad zaboravio neku molitvu
Ja sam možda ponekad morao imati više razumijevanje za svoju ženu
Ja se nisam uvijek dovoljno za nju brinuo
Ja sam se za nju brinuo posve malo
Ja sam mislio samo na sebe
Ja poznam zapravo samo sebe
Ja to priznajem
Ja ispovijedam

OBRAĆENJE III

Čovjek nije ništa zlo učinio
Čovjek je na kraju samo čovjek
Čovjek možda ponekad slaže
Čovjek mora paziti gdje se nalazi
Čovjek mora imati obzira
Čovjek ne može kako bi htio
Čovjek ne može iz svoje kože
Čovjek ne može sve znati
Čovjek se tako probija
Čovjek ne može ništa

Ja

(Gebete unserer Zeit,
Güterslocher V., 1973, str.46-48)

4. **POBJEDNIČKI HVALOSPJEV: Otk 11,17-8a; 12,10-12a**

Časoslov, str.81-82
Novi zavjet, 475-476

4.1. **Hvalospjev u sklopu Otkrivenja**

Ovaj je hvalospjev otkan od dva različita odlomka: prvi dio uzet je iz gl.11, a drugi iz gl.12 Otkrivenja sv. Ivana. Dobro je razmotriti oba odlomka i odvojeno, svaki u sklopu svoga poglavlja, a i objedinjeno, kako se nalaze u Časoslovu. Glava 11. zaključuje I. odsjek II. dijela Otkrivenja. Tu se pod različitim simbolima - sedam pečata, deset (egipatskih) zala, sedam trublja - izražava sudbonosnost povijesnih epoha, zapravo svakoga vremena i svakoga života u razvoju Kraljevstva Božjega. U gl.11 borba za Kraljevstvo Božje doseže vrhunac: naš hvalospjev 11,17-18a pjeva slavopjku posljednjem i odlučnom Božjem zahvatu u povijest svijeta. Za čas ćemo reći da treba misliti na "dva vremena" odlučna za Kraljevstvo Božje: na Isusovu ovovremenu pobjedu križem-uskrsnućem i na njegovu konačnu pobjedu na svršetku vremena. Pošto je u 11,14-15 naviješten "treći jao" i zatrubila posljednja, sedma trublja, u gl. 12 razbuktnala se borba između Žene i Zmaja, a sva je borba oko Djeteta. Nakon prvog Zmajeva neuspjeha da izravno svlada Ženu i Dijete, Zmaj navaljuje na Crkvu (usp.12,17). U tom najdramatičnijem dijelu Otkrivenja, koji je nadahnuo tolike umjetnike, i opet se kao "finale" čuje pobjedonosna pjesma u 12,10-12a koja je vrlo srodna onoj iz 11,17-18a.

4.2. **Stil Otkrivenja**

Tu treba napomenuti nešto o stilu Otkrivenja. Tumači se oduvijek spore kako razumjeti razvoj radnje u tom spisu. Najstariji poznati tumač iz IV. st. Viktorin Ptujski zastupa tzv. teoriju rekapitulacije koja se mnogima i danas čini najvjerojatnijom. Po njemu Pisac Otkrivenja ne prikazuje neprekinutu susljednu radnju, u stalnom razvoju od početka do kraja knjige. Naprotiv, on istu temu - sudbinu Kraljevstva Božjega u ovom svjetskom hrvanju - promatra s više vidika, u više raznorodnih slika. Stoga se svaki čas primiče svršetku, da se opet vrati na početak svog razmišljanja. Tako u Otkrivenju svako toliko provali neka pobjednička pjesma i slavodobitni hvalospjev. Ti nam "finali" posred ovozemne borbe daju naslutiti sreću svršetka i slavodobiće ishoda naše borbe (o Otkrivenju usp. 8.pismo niza NZ II, a o njegovu tumačenju napose str.11-14).

Uopće, Otkrivenje - kao i svi apokaliptički spisi Svetog pisma - napisano je kao tajni letak, poput onih što se za vrijeme rata nose u nutarnjem džepu i šire među sumišljenicima pod parolom: "Pobjeda je naša!" Ukratko, sve je Otkrivenje prodahnuto nezaboravnom riječju Isusovom na kraju njegova oproštajnog govora u Iv 16,33: "U svijetu imate muku - doslovce: porođajne boli - ali hrabri budite: Ja sam pobijedio svijet!" U tome duhu, posred borba ovoga života, kršćanska zajednica pjeva ove apokaliptičke hvalospjeve.

4.3. Tumačenje hvalospjeva

4.3.1. Otac i Krist

Pridimo bliže tkivu hvalospjeva. Prije svega, on upravljen Bogu Ocu, ali se u isti hvalospjev s njime sjedinjuje Isus Krist: po 12,10 nasta ... kraljevstvo Boga našega i Pomazanika njegov. (usp.11,15). Bog (Otac) i Krist = Pomazanik njegov, spojeni su već u Ps 2,2. To su uvijek novi dokazi za božanstvo Kristovo, ali i za razlikovanje božanskih osoba i djela što se njima pripisuju u povijesti spasenja: svom poviješću gospoduje Bog Otac, a provoditelj spasovnog Božjega plana jest Krist, Pomazanik Božji. Zapazimo u samom početku hvalospjeva naslove Boga Oca: Gospodar - Bog - Svevladar - Koji jesi i koji bijaše. Ovaj potonji naslov podsjeća na Izl 3,14 gdje se Bog objavljuje Mojsiju kao Jahve: "Ja sam koji jesam." To se ime u Otkrivenju razvija u: "Onaj koji jest i koji bijaše i koji dolazi" (usp.1,8 i dr.). To izvrsno izražava svevremenost ili vječnost Božju. Ovdje je izostavljeno "koji dolazi", jer pjesma pjeva o dokončanju spasiteljskoga djela Božjega.

4.3.2. Kraljevstvo Božje

U sklopu Otkrivenja hvalospjev u 11,17 otpočinju dvadeset i četiri starješine koji predstavljaju (12 x 2) Crkvu, stari i novi vjerni Izrael. Hvalospjev pak u 12,10 otpočinje solo pjevač, ili možda sve nebo. U oba dijela pjesma provaljuje iz dna srca zbog nastupa Božjega kraljevstva. Tema Kraljevstva jedna je od središnjih u Svetom pismu. To je osobito središnja tema Isusova propovijedanja. Dosta budi spomenuti Mk 1,14-15: Isus počinje u Galileji propovijedati Evanđelje Božje: "Ispunilo se vrijeme! Približilo se Kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte Evanđelju!" To je kraljevstvo osobito u borbi sa Sotonom: Mk 3,23-27 i dr.

Kraljevstvo ima svoje "doba", tri doba: Ono obuhvaća Isusov zemaljski život - vrijeme Crkve - i konačno dovršenje svega (Rječnik biblijske teologije, str.48). To nas upravo uvodi u razumijevanje našega hvalospjeva: opijeva se Kristova pobjeda križem - uskrsnućem koja je djelotvorna u ovome vremenu Crkve, a znakovita za konačnu njegovu pobjedu na kraju vremena.

4.3.3. Slika svijeta

Zapazimo uzavreću sliku svijeta: s jedne strane Bog, s druge buntovni, protubožji narodi (11,17 sl); a u 12,10 sl. s jedne strane Sotona, Tužitelj braće, a s druge ljudi-pobjednici. Povežemo li to dvoje, slika postaje još zaoštrenija: iza pobune naroda protiv Boga stoji Sotona. Njegovi pak jesu u 11,18 "oni koji kvare zemlju". Nasuprot tog tabora, s Bogom, stoje po 11,18 sluge Božji, proroci i sveti, svi koji se boje imena Božjega", mali i veliki. To su po 12,11 Božji mučenici svjedoci koji pobijediše Sotonu "krvlju Jaganjčevom i riječju svojega svjedočanstva". Očito smo ovdje pozvani na opredjeljenje. Borba, koju pobjednički ishod za Božju stranu opijeva hvalospjev; za nas je sada u punome jeku. Za svako pokoljenje njegov je čas apokaliptička hora: svi će ljudi pred Sina čovječjega jednom stati iz opredjeljenja svog trenutka.

4.3.4. Gnjev naroda i srdžba Božja

Nadovežimo na to još nekoliko egzegetskih primjedbi koje će potpomoći plodno razmatranje hvalospjeva. Početno zakraljio se nadahnuto je tzv. psalmima Jahvina ustoličenja ili psalama o Jahvi-kralju. To su osobito psalmi 93, 97, 99 koji počinju poklikom: Jahve jest Kralj ili Jahve kraljuje! Gnjeviše se narodi podsjeća na početak Ps 2: "Zašto se bune narodi" s

nastavkom koji govori o uzaludnoj pobuni protiv Boga i Pomazanika njegova. Taj psalam svršava pozivom u 2,10: "Opametite se sada, vi kraljevi... pokorite se njemu da se ne razgnjevi." Nasuprot uzaludnom gnjevu naroda, sada je planula srdžba Božja. Možda nam je teško i oporo čuti riječ o rasrđenom Bogu. Čuvajmo se odveć ljudskih prizvuka. Kako upozoruje Rječnik biblijske teologije (str.1257, uvod), treba se poučiti iz Biblije kakva je strahota grijeh - i to ovakav, kakav se ovdje pretpostavlja: otporan, svjestan, voljan - i kako li je ozbiljna stvar ponuđena ljubav Božja. Tu ima mjesta i eshatološka srdžba Božja. Možda to nigdje nije tako jasno kao u Isusovoj riječi: "Ovo je sud: svjetlost je došla na svijet, ali ljudi su više ljubili tamu nego svjetlost" (Iv 3,19). K tome, u ovom sklopu silno je važna riječ čas. U Božjoj su ruci vremena i časovi (Dj 1,7). Postoje po Bibliji sudbonosni trenuci - kaiorii u povijesti svijeta, naroda, pojedinaca. To snažno naglasuje Otkrivenje: 1,3; 11,18; 22,10.

4.3.5. Sud i naplata

Bog nad zloćom dugo zatvara oči, ne uzima svega za zlo, nutka ljude na obraćenje (usp Dj 17,27.30.31). Ali postoje i njegovi "Dies irae - Dan od gnjeva" (usp. Sef 1,15-2,3).

Ovdje se spominje sud i naplata. Očito sud nad zlima, a naplata dobrima. Zapravo, sud mrtvima, a naplata dobrima. Zapravo, sud mrtvima, a naplata slugama. U kategorijama Otkrivenja biti osuđen znači biti mrtav (to je "Druga smrt" iz Otk 2,11;20,6.14; 21,8). Živi su samo sluge Gospodnji. Poruka Biblije o srdžbi Božjoj samo nas upozoruje da je ne bismo iskusili. Jer, "strašno je upasti u ruke Boga živoga" (Heb 10,31).

4.3.6. Sluge - proroci - sveti

Spašenici su označeni čitavim nizom naslova: sluge - proroci - sveti - bogobožni - mali i veliki. Vrijedilo bi o svakome tome naslovu progovoriti. Evo samo što čitamo u Rječniku biblijske teologije u uvodu u naslov Sluga Božji: "Naziv sluga Božji u Bibliji je počasni naslov. Jahve zove slugom svojim onoga koga poziva da mu bude suradnikom u njegovu naumu," Kršćani su "proroci" jer zastupaju Božju stvar na svijetu, a osobito zbog svoga svjedočanstva pred ljudima, pogotovo mučeničkoga. Štovatelji Božji često se u Svetom pismu zovu "oni koji ga se boje". U hebrejskom: bojati se = štovati = ljubiti. Tako izraz "strah Božji" postaje istoznačnica za "religiju" (v. Rječnik biblijske teologije, str.1271-1274). "Mali i veliki", pred Bogom su svi jednaki. Veličina pred Bogom cijeni se drugim vrednotama.

4.3.7. Tužitelj braće

Iza protubožjega svijeta, rekosmo, stoji Sotona. On se ovdje naziva Tužitelj braće. Treba spojiti Otk 12,10 sa 12,9 gdje se raskrinkava Sotona kao "Zmaj veliki, Stara zmija ... zavodnik svega svijeta". Isus ga u Iv 8,44 prokazuje kao "čovjekoubojicu od početka", kao "lašca i oca laži". Sam izraz Tužitelj treba spojiti s Jobovom gl.1-2, a neki tumači hoće da Ivan ovdje misli na potkazivače ili denuncijatore kršćana za vrijeme Domicijanova progonstva. Vrlo lijepo primjećuje jedan egzeget: Đavao pred ljudima optužuje Boga zbog nepravda; ljude pred Bogom zbog grijeha; ljude pred njima samima da zdvoje; zavađa ljude međusobno. Sušta opreka Kristu! Njega 1 Iv 2,1-2 naziva Parakletom ili Braniteljem. Spojimo to s veličanstvenim tekstom u Rim 8,33-34.

4.3.8. Krv Jaganjčeva i mučenička

Ma kako bila teška vremena, Kristovi pobjeđuju. Prvenstveno krvlju Jaganjčevom: Krist ih osnažuje svojom krvlju time što im pruža primjer borbe te ih hrani svojim borbenim i pobjednim tijelom i krvlju. Oni pak znaju da "veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje" (Iv 15,13). I ta krvava ljubav Kristova izazivlje ih na "ljubav za ljubav" (usp. Mt 16,25).

Kristov angažman izazivlje njihov: oni pobjeđuju i riječju svoga svjedočanstva. Mučeničko svjedočanstvo kršćana Otkrivenje promatra kao uzvratnu ljubav Krista koji je iz ljubavi umro na križu.

4.4. Hvalospjev zahvalne založenosti

Dan se, evo, nagnuo kraju. Mi molimo molitvu večernjicu. Na kojoj smo se strani danas borili? Možda "fifti-fifti"? Ovaj nam hvalospjev može poslužiti kao zahvalnica, ali i kao ispit savjesti. U ovaj čas žrtve večernjice, kad se žrtvovala žrtva Križa, Crkva nam u usta stavlja pobjednu pjesmu. Njome želi podržati našu borbenost.

Borba Kristova mora se okončati u nama. A za to se traži i zajedničko zalaganje. A za to se hoće i umijeća: živjeti u zajednici, surađivati s drugima. Samo, da se razumijemo: to nije borba ni protiv koga; to je borba - za! Mi se borimo protiv laži za istinu, protiv mržnje za ljubav ... A lagati, mrziti itd. po Augustinu znači "ne biti". Biti, to znači: istinovati, ljubiti ... Stoga, naša borba nije ni protiv koga, nego borba - za! Ali borba: traje. Ona je pod znakom glasovite Augustinove iz djela "O Gradu Božjemu" ili kako bi naš Matoš rekao O Božigradu: "Dvije ljubavi tvore dva Grada: zemaljski Grad tvori ljubav prema sebi što ide do prezira Boga; nebeski Grad tvori ljubav prema Bogu što ide do prezira samoga sebe."

Otk 11,17-18a; 12,10-12a: POBJEDNIČKI HVALOSPJEV

24 STARJEŠINE:

- zahvala Bogu

= za uspostavljeno Kraljevstvo

= za sud

= za naplatu Vjernicima

GLAS NA NEBU:

- pohvala Bogu i Kristu Kralju

= za pobjedu nad Sotonom

= za mučenike

= zajedno s nebesnicima

¹⁷Zahvaljujemo ti, Gospodaru,
Bože, Svevladaru,
koji jesi i koji bijaše,
zato što uze u ruke
moć svoju veliku
i zakralji se!

¹⁸Gnjevili se narodi,
ali dođe srdžba tvoja
i čas da se sudi mrtvima
i naplata dade slugama tvojim prorocima
i svetima
i svima koji se boje imena tvojega,
malima i velikima;

¹⁰Sada nasto spasenje i snaga
i kraljevstvo Boga našega
i vlast Pomazanika njegov!
Jer zbačen je tužitelj braće naše
koji ih je dan i noć optuživao
pred Bogom našim.

¹¹Ali oni ga pobijediše krvlju Jaganjčevom
i riječju svojega svjedočanstva:
nisu ljubili života svoga - sve do smrti.

¹²Zato veselite se, nebesa
i svi nebesnici!

H V A L A !

Hvala
što me slušaš
kad te zovem!

Hvala,
što mi pomažeš
kad sam u potrebi!

Hvala
što mi pokazuješ
gdje sam potreban!

Hvala
što me vodiš
kad ne znam dalje!

Hvala
što mi snagu daješ
kad posustanem!

Hvala
što mi opraštaš
kad sam zlo počinio!

Hvala
što si tu za mene,
Gospodine!

S T R A H

Gospodine,
mi se bojimo.
Bojimo se sutrašnjice.
Bojimo se ljudi.
Bojimo se smrti.

Gospodine,
mi se bojimo
jer se tebi ne povjeravamo,
jer se tvojemu Kraljevstvu ne nadamo,
jer dovoljno čvrsto
u tebe ne vjerujemo,
jer premalo ljubimo.

Ipak ti veliš:
Ne bojte se
ta ja sam s vama.
Ja sam pobijedio svijet.

(M. MENNE, Anfragen,
München 1981, 29 i 43)